

Jaarverslag 2023

WKR

Wetenschappelijke
Klimaatraad

Voorwoord

Voor u ligt het eerste jaarverslag van de Wetenschappelijke Klimaatraad (WKR). De WKR adviseert sinds april 2023 regering en parlement gevraagd en ongevraagd over het te voeren klimaatbeleid.

Klimaatverandering is een complex vraagstuk en heeft steeds meer impact op de manier waarop we in Nederland en in de wereld met elkaar samenleven, wonen, werken, reizen, consumeren, produceren en besturen. Het klimaat kan niet los gezien worden van andere maatschappelijke opgaven. Een goed begrip van de opgave vergt inzichten uit verschillende invalshoeken, zoals de natuurwetenschappen, bestuurskunde, economie, psychologie en ethiek. De WKR is opgericht om - vanuit uiteenlopende disciplines - wetenschappelijke inzichten te vertalen naar aanbevelingen voor klimaatbeleid. De WKR heeft de ambitie om in de complexiteit van de opgave concreet en duidelijk handelingsperspectief te bieden.

Wij zijn trots op wat we in korte tijd voor elkaar hebben gekregen: het samenstellen van de wetenschappelijke raad, het inrichten van het ondersteunende stafbureau en het uitbrengen van het eerste advies aan regering en parlement - en dat in een tijdbestek van ruim acht maanden. Het afgelopen jaar geeft ons vertrouwen dat we de komende jaren regering en parlement van gedegen advies kunnen voorzien inzake het klimaatbeleid.

Jan Willem Erisman
Voorzitter

Ruud van den Brink
Secretaris-directeur

Oprichting

De Wetenschappelijke Klimaatraad is een onafhankelijk, wetenschappelijk adviescollege dat gevraagd en ongevraagd advies geeft aan regering en parlement over het te voeren klimaatbeleid. De WKR is op 29 oktober 2022 ingesteld bij Koninklijk besluit (Instellingsbesluit Wetenschappelijke Klimaatraad).

De WKR adviseert over de volle breedte van het klimaatbeleid in relatie tot andere maatschappelijke opgaven. De focus ligt op de lange termijn, maar de advisering kan waar nodig ook ingaan op de korte en middellange termijn. De WKR werkt onafhankelijk en interdisciplinair. Ten minste eens per vijf jaar brengt de WKR een advies uit ter voorbereiding van het Klimaatplan, bedoeld in artikel 3, eerste lid, van de Klimaatwet.

1. Ontstaan

In het Coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV (15 december 2021) staat: “Een onafhankelijke wetenschappelijke adviesraad (zoals in het Verenigd Koninkrijk) beoordeelt het beleid en adviseert erover.” De oprichting van de adviesraad is voortvarend ter hand genomen door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Een team van kwartiermakers heeft gezorgd voor de juridische basis van de Wetenschappelijke Klimaatraad, de werving en selectie van de raad, de secretaris-directeur en een aantal medewerkers. Ook heeft het team gezorgd voor de praktische zaken rond de oprichting.

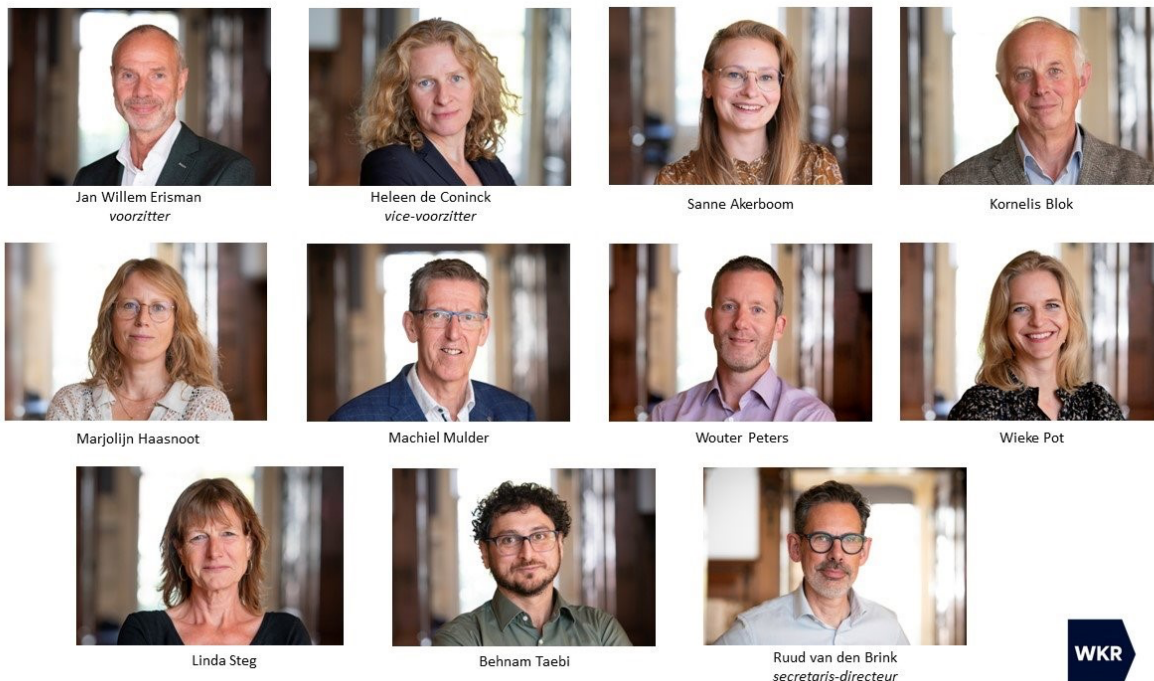
Per 15 april 2023 zijn alle **raadsleden benoemd** en is het stafbureau gestart met een aantal medewerkers. Dit jaarverslag heeft daarom betrekking op een periode van ruim acht maanden.

2. Raad

De raad bestaat uit tien leden. Zij zijn bij Koninklijk Besluit benoemd voor een periode van vier jaar. De raadsleden weerspiegelen met hun wetenschappelijke expertise het interdisciplinaire karakter van de raad. Het gaat om terreinen zoals klimaat, energie, economie, bestuur, gedrag en ethiek.

De leden van de raad

- ▶ **Prof. dr. ing. J.W. (Jan Willem) Erisman**, Hoogleraar Milieu en Duurzaamheid, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden (voorzitter)
 - ▶ **Prof. dr. H.C. (Heleen) de Coninck**, Hoogleraar Socio-technische Innovatie en Klimaatverandering, Technische Universiteit Eindhoven (vice-voorzitter)
 - ▶ **Dr. S. (Sanne) Akerboom**, Universitair docent Regulering en Governance Energietransitie, Universiteit Utrecht
 - ▶ **Prof. dr. K. (Kornelis) Blok**, Emeritus-hoogleraar Energy Systems Analysis, Technische Universiteit Delft
 - ▶ **Prof. dr. M. (Marjolijn) Haasnoot**, Hoogleraar Klimaatadaptatie, Universiteit Utrecht en senior-onderzoeker Deltares
 - ▶ **Prof. dr. M. (Machiel) Mulder**, Hoogleraar Energie-economie, Rijksuniversiteit Groningen
 - ▶ **Prof. dr. W. (Wouter) Peters**, Hoogleraar Koolstofkringloop, Wageningen University & Research
 - ▶ **Dr. W.D. (Wieke) Pot**, Universitair docent bestuurskunde, Wageningen University & Research
 - ▶ **Prof. dr. E.M. (Linda) Steg**, Hoogleraar omgevingspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen
 - ▶ **Prof. dr. ir. B (Behnam) Taebi**, Hoogleraar Energy & Climate Ethics, Technische Universiteit Delft
 - ▶ **Dr. R.W. (Ruud) van den Brink**, secretaris-directeur WKR
-

3. Stafbureau

Het stafbureau is in 2023 ingericht en bestaat momenteel uit 19 medewerkers die de raad ondersteunen. De directeur van het stafbureau is ook secretaris van de raad.

De adviseurs van het stafbureau hebben verschillende wetenschappelijke achtergronden. Daarnaast zijn er medewerkers voor communicatie en bedrijfsvoering.

4. Werkwijze

De WKR beoogt jaarlijks drie tot vijf adviezen uit te brengen. De adviezen worden gelijktijdig naar zowel het parlement als de regering gestuurd en op de eigen website geplaatst.

Uitgangspunten

De WKR werkt vanuit de volgende uitgangspunten:

- ▶ op wetenschappelijke basis
- ▶ in interdisciplinaire samenwerking
- ▶ vanuit een systeemperspectief
- ▶ met zorg voor rechtvaardigheid en democratisch bestuur
- ▶ en met oog voor wat speelt in de politieke beleidscontext en samenleving

Afstemming en samenwerking

De WKR besteedt veel tijd aan het binnenhalen van externe kennis onder meer in de vorm van bijeenkomsten. Ook wordt volop kennisgemaakt, afstemming en/of samenwerking gezocht met betrokkenen bij het klimaatbeleid: beleidsmakers, andere adviesraden, instituten, kennisinstellingen en brancheorganisaties.

Integriteit

De integriteit van raadsleden en de medewerkers van het stafbureau is op verschillende manieren geborgd. De raadsleden van de WKR onderschrijven de Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit. Nevenactiviteiten van de raadsleden staan op de website van de WKR. De medewerkers van het stafbureau hebben de ambtelijke eed van integriteit afgelegd.

5. Financiën

Het budget van de WKR voor 2023 was 2,3 miljoen euro. Het geven van adviezen is de kerntaak van de organisatie, waardoor de personele uitgaven de grootste kostenpost is. Resterende kosten waren de onkostenvergoeding voor werkgevers van raadsleden en operationele kosten, zoals communicatie en grafische diensten.

Terugblik 2023

1. Brief aan het parlement

De WKR heeft op 29 augustus een **brief** met aanbevelingen aan de voorzitters van de Eerste en Tweede Kamer gestuurd om aandacht te vragen voor de urgentie van stevig klimaatbeleid. De WKR acht het noodzakelijk om de ambitie voor klimaatbeleid te verhogen en versneld naar klimaatneutraliteit te gaan door een ambitieus doel voor 2040 te stellen. Om dit te bereiken moet de overheid nu belangrijke keuzes voorbereiden en mag het ingezette klimaatbeleid geen vertraging oplopen.

2. Werkprogramma 2023–2024

De WKR heeft op 30 augustus het **Werkprogramma 2023–2024** aangeboden aan de Minister voor Klimaat en Energie. De adviesaanvraag voor het Klimaatplan heeft in dit Werkprogramma de eerste prioriteit gekregen. Daarnaast is de WKR in 2023 gestart met het adviestraject *Governance van CO₂-verwijdering*. Tenslotte kondigen we een samenwerking aan met de Gezondheidsraad om een gezamenlijk advies uit te brengen over klimaat en gezondheid. De minister heeft het Werkprogramma op Prinsjesdag gestuurd naar de Tweede Kamer.

3. Advies ‘Met iedereen de transities in’ t.b.v. het Klimaatplan 2025–2035

In het eerste advies ‘**Met iedereen de transities in**’ geeft de raad op basis van de stand van de wetenschap aanbevelingen voor het Klimaatplan 2025–2035. Dit advies is op 15 december aangeboden aan de Minister voor Klimaat en Energie. De hoofdboodschap luidt: Bepaal met elkaar hoe we willen dat ons land er in 2050 uit ziet. Hoe leven we samen, hoe gebruiken we onze beperkte ruimte, hoe verdienen we ons geld? Maak vanuit daar een strategie voor een klimaatbestendig en klimaatneutraal Nederland in 2050 en neem de samenleving daarin mee. Nederland is een kwetsbare en laaggelegen delta en heeft veel te winnen bij klimaatbeleid. De komende jaren zijn hierbij cruciaal.

De WKR hanteert een systeemperspectief: we bekijken klimaatbeleid in samenhang met andere maatschappelijke opgaven, zoals biodiversiteit, bestaanszekerheid en strategische autonomie. We adviseren een systeemaanpak toe te passen op de drie belangrijkste

transities: de transitie van het voedselsysteem, de transitie van het energiesysteem en de transitie naar een circulaire economie. Een systeemaanpak stuurt op meerdere, samenhangende randvoorwaarden die transities mogelijk maken. In dit advies richten we ons op drie belangrijke randvoorwaarden: sturing op de lange termijn, duurzame keuzes en gedrag, en een brede mix van beleidsinstrumenten. In onderstaand figuur zijn onze aanbevelingen weergegeven voor een systeemaanpak in de drie transities.

Systeem-aanpak	Sturing	Duurzame keuzes en gedrag	Beleidsinstrumenten
 Algemeen	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Richt beleid op 90-95% netto emissie-reductie in 2040 ten opzichte van 1990 ▶ Ontwikkel samen met de maatschappij een visie voor benodigde transities ▶ Voer de coördinatie over verschillende transities met een flexibele en adaptieve aanpak ▶ Maak gebruik van participatie door een brede groep burgers ▶ Neem een brede rechtvaardigheids-opvatting als uitgangspunt in het klimaatbeleid 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Richt beleid meer op duurzame keuzes en gedrag 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Bouw investeringen en subsidies af die niet in lijn zijn met klimaatneutraliteit en klimaatbestendigheid ▶ Voorkom dat CO₂-verwijdering ten koste gaat van emissiereductie, en doe er vóór 2035 ervaring mee op ▶ Versterk beleid met meer inzet op normeren en beprizen en streef naar een uniforme beprizing van broeikasgassen
 Voedsel	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stel doelen voor landbouwemissies in 2040 en 2050 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stuur de vraag van voedsel naar een hoger aandeel plantaardig in voeding en minder verspilling 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Voer een normering in van broeikasgasemissies van de landbouw in samenhang met normen voor stikstof en water
 Circulariteit	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Formuleer doelen voor 2040 en 2050 voor ketenemissies door materiaalgebruik 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Verwijder barrières voor de aanschaf en reparatie van duurzame producten en bereid spoedige implementatie van EU-wetgeving voor 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stel beleid op voor de intensivering van hergebruik van koolstof
 Energie	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Stel het afbouwpad van het ETS1 definitief vast; veil bij aanvullend nationaal beleid minder emissierechten ▶ Maak concrete transitieplannen voorwaardelijk bij grote uitstoters 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Versterk de ondersteuning van (energie) collectieven en VvE's 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Versterk de handhaving van bestaande energienormeringen ▶ Voer energienormering in voor bestaande woningen en borg daarbij rechtvaardigheid

Figuur aanbevelingen: De aanbevelingen van de WKR zijn gebaseerd op een systeemaanpak

Media

Het advies heeft de meeste landelijke dagbladen gehaald, van online tot papieren zaterdageditie of hoofdredactioneel commentaar. Verder zijn er nieuwsberichten geplaatst via ANP, NOS, RTL en Nu.nl en radioprogramma's Nieuws&Co van NPO en BNR Duurzaam. Ook werd het advies gepubliceerd op vakwebsites zoals Energiea en andere kenniswebsites binnen energie en klimaat.

Doorwerking

De WKR heeft na publicatie van het advies onder andere de volgende activiteiten ondernomen: deze inhoudelijke presentaties vonden deels plaats begin 2024:

- ▶ gesprek met de Secretarissen-generaal over het concept-advies
- ▶ Technische Briefing aan de leden van de Vaste Kamercommissie voor EZK
- ▶ presentatie aan diverse adviesraden, kennisinstellingen en departementen, waaronder de ACKE (Ambtelijke Commissie Klimaat & Energie)
- ▶ presentatie aan het Kabinet van de Koning

Foto: Aanbieding advies aan de Minister voor Klimaat en Energie Rob Jetten op 15 december 2023

Uitgave

28 maart 2024

Vormgeving

OSAGE

Beeld omslag

NIOO-KNAW/Refhan IJkcentrum voor de Bodem,
Nederlands Instituut voor Ecologie (NIOO-KNAW)
www.ijkcentrumbodem.nl

Website

www.wkr.nl

WKR Wetenschappelijke
Klimaatraad
